

ב. התפטרות הימאים בצ"י המסחרי *

על הצורך לדון בשאלה זו ביתר דחיפות, כפי שהצענו בשבוע שעבר.

אך אם השאלה כבר הועלתה על הפרק, עלינו לנתח את מצב הסכסוך ולהבין עד כמה הוא נוגע לנו, לכנסת, למדינה.

הסכסוך הוא לכאורה סכסוך פנימי בין הסתדרות העובדים הכללית ובין הימאים, או בין מזכירות האיגוד המקצועי שהם בחרו בו. לכאורה זה באמת סכסוך פנימי, ואין בו כל ענין לכנסת ולמדינה כולה. שמענו שלימאים היו תביעות כבר מזמן די ממושך, כשנתיים, תביעות מנותני העבודה שלהם; לא היו שבעי רצון מתנאי העבודה — דבר שכיח; שמענו שכתוצאה מאי־שביעת הרצון, ומתוך אי־שביעת רצון ממזכירות האיגוד שניהלה את הענינים בשמם, בחרו במזכירות אחרת. גם זה ענין פנימי,

היו"ר י. שפרינצק:

אני מתכבד לחדש את הישיבה. אנו עוברים לדיון על הסכסוך עם הימאים. אני חושב שכל אחד מהנואמים יודע את זמנו. מתוך הנחה זו אנו פותחים את הדיון. רשות־הדיבור לחבר־הכנסת אריאב.

חיים אריאב (הציונים הכלליים):

אדוני היושב־ראש, כנסת־נכבדה. אני חושב, שהערב יסכים אתי ועם סיעתנו הבית כולו, שהיתה הצדקה גמורה להעמיד את שאלת הימאים על סדר יומה של הכנסת. אנו רואים שהענין הסתבך מהרגע הראשון, ומסתבך מיום ליום ועדיין לא מצא את פתרונו. יש רק להצטער, שהדבר לא התעורר מתוך יזמת הממשלה עצמה; כן יש להצטער על כך, שמצאו לנחוץ עוד בשבוע שעבר להתווכח אתנו

* ראה „דברי הכנסת“ חוברות י—י"א.

אך יחד עם זה שהיתה פזיזות ושגיאה מצד הימאים, אשמה הממשלה בכך, שלא התערבה בענין כממשלה נויס-רלית אובייקטיבית להפסיק את השביתה, לתווך בדרך זו או אחרת ולסיים את הסכסוך.

אל לנו לשכוח, שנוצר כאן מצב משונה מאד. נותן העבודה "שוהם", קרי ההסתדרות, הוא מצד שני גם האיגוד המקצועי של הימאים, ולכן כשהימאים צריכים לתבוע השבחת תנאי העבודה שלהם על ידי האיגוד המקצועי השייך להסתדרות, הרי חברת "שוהם" — קרי ההסתדרות, צריכה לענות על השאלה הזו. כשהצד האחד המגן כביכול על האינטרסים של הימאים הוא גם נותן העבודה שלהם — יכול להתעורר חשש וחדש מצד הימאים, שכאן יהיה סילוף תביעותיהם.

משום כך, אם הממשלה הרגישה שהיא איננה אובייקטיבית למדי כדי לפתור בעצמה את הבעיה, צריכה היתה ביזומתה להביא את הדבר לכנסת ולבקש ממנה פתרון על ידי ועדה פארלאמנטארית. והיא לא עשתה זאת.

אם ברצוננו להפסיק את הסכסוך הזה, שאיננו לכבוד לא לצי המסחרי, לא לימאים ולא למדינה כולה, צריכה הכנסת לקבל החלטה, למנות ועדה פארלאמנטארית ולהטיל עליה: (א) להורות לשובתים שיחזרו אל אנירי-תיהם מיד; (ב) לחקור את הבעיה כולה כדי למצוא לה פתרון חיובי וצודק לכל הצדדים יחד.

יעקב חזן (מפ"ם):

כנסת נכבדה, אני בא בטענה חמורה נגד הממשלה. שביתת הימאים הולכת והופכת לשערוריה ציבורית ומדינית שלא היתה דוגמתה, ואשמה בכך הממשלה. שביתה זו פרצה כשהיא חסרה כל מגמה וכל גוון פוליטי, היא היתה מראשיתה מלחמת עובדים על זכותם לקיים את ארגונם כארגון של פועלים חפשיים. היתה זו מלחמה מוצדקת של עובדים על תנאי עבודתם. שום מפלגה פוליטית לא עמדה על עריסתה של שביתה זו. הימאים לא העלו כל תביעות מדיניות. הממשלה היא שהפכה את השביתה הזאת לשביתה המזועזעת את כל אשיות קיומנו המדינית, היא שהפכה את השביתה הזאת לשביתה מדינית.

עוד בטרם נכנסנו לפיקוד היס-תיכוני כבר למדתם את מלאכת ציד-המכשפות. אנשים שהשתתפו במלחמת העצמאות, אנשים שהתייצבו בשורות הראשונות של ההגנה, המלחמה, ההעפלה, האנשים שהעבירו על שכמם עולים לארץ-ישראל, אנשים אשר שחו בים כשעל גופם חומר נפץ, כדי לפוצץ את הסירות שהופעלו לציד-המעפילים, אנשים כמו נמרוד אשל וכמו רב החובל אייק — רב החורבל של "ציאת אירופה" — מושמצים עכשיו כבוגדים, כאנשים אשר פועלים בשליחות מעצמה זרה, כאנשים הרר-צים בעד בצע כסף להרוס ולהשמיד את הצי-הישראלי.

כל זה, מאלף עד תו, הוא שקר וכזב. שום מפלגה פוליטית לא עסקה בארגונה של השביתה הזאת. הימאים התפרצו, מכיוון שלפי דעתם — ולפי דעתי בצדק — הגיעו מים עד נפש, והנה, במקום לחפש מוצא — והמוצא היה קל, מכיוון שהתביעות של הימאים לא היו תביעות פוליטיות, לא היו תביעות מוגזמות, לא היו תביעות ארגוניות שאינן מתקבלות על הדעת — במקום לעשות זאת, מה עשתה הממשלה? הממשלה החמירה והחריפה בכוונה תחילה את הסכסוך הזה. הממשלה העיוזה להשתמש נגד פועלים שובתים במשטרה. לעיני אניות זרות, לעיני העולם כולו, נסחבו בכוח ימאים יהודים מספינות יהודיות, אשר

שאינו בו לכנסת וגם לא לי ולא לסייעתנו מקום להתגורר בו ולקבוע עמדה ביחס אליו. אך אנו רואים, שהבעיה כולה נוגעת לכל המדינה, שזוהי בעייתו החיונית של קיום הצי המסחרי, שהמדינה בדרך המדינה עכשיו הש-קיעה בו כספים רבים — הצי המסחרי שעליו גאותנו, וב-צדק. ולכן אינני מבין, מדוע התרעמו כאן על באי-כוח סיעת-נו, מר רוקח, על שדובר על הימאים שבצי זה כעל חלוצי הימאות, בשעה שבטוח אני, שגם ראש הממשלה וגם יתר חברי הכנסת ראו בהם חלוצי הימאות לפני שנה-שנתיים, ואולי גם בזמן האחרון, ואם יש סכסוך ביניהם ובין ההסתדרות, אין זה צריך לפגוע בחלוציותם בעבר ובהווה. לא היתה אפוא רשות לא לכנסת ולא לממשלה לעמוד בענין זה מן הצד.

אני טוען בכלל, שבמצב זה השורר אצלנו במדינה היה רצוי למצוא דרך למנוע סכסוכים ושביתות כאלה. נדמה לי, שמדינתנו כבר נמצאת בשיא הפיקוח בכל הדברים, בכל הענינים. סיעתנו אינה שבעת רצון מדרגת הפיקוח שבה נמצאת המדינה. בכל יגעו פיקוח, רק בדבר אחד שורת אצלנו הפקרות — אין התערבות מצד הממשלה בתנאי העבודה, שכר עבודה ופירון עבודה. הממשלה צריכה למצוא דרך, אם לא על ידי בורות חובה, הרי עליידי תיווך חובה, כדי למנוע שביתות וסכסוכים. וכשהענין נוגע לשאלה חמורה וחיונית כל כך בשבילנו — קיומו של הצי המסחרי שלנו — לא מצאה הממשלה לנחון לתווך, אלא במקום לתווך ולהיות אחר כך הפוסקת המכריעה, מצאה לנכון לשמש מכשיר בידי צד אחד של הסכסוך.

מדוע נתנה הממשלה להפקיר במצב הזה את הצי המסחרי הקטן אך החשוב שיש לנו? מדוע נתנה להפקיר את הימאים עצמם, שנכנסו לעבודה תוך מסירות ומת-שיכים בה כל הזמן — ורק מתוך סכסוך פנימי, או יותר נכון, מתוך שמירה על פרסטיז'יה של אחד מחברי מדיניות האיגוד המקצועי, נתנו לסכסוך הזה להסתבך יותר ויותר ועד היום לא מצאו לו פתרון?

ברצוני לשאול את שר התחבורה שאלה נוספת. כך גיל וכוהנו בכל המדינות, הממשלה קובעת תקנון כללי בשביל הימאים ועליהם לנהוג לפיו. עד כמה שידוע לי, לא קבעה הממשלה תקנון כזה, ותנאי העבודה של ימאינו נקבעים על ידי חוויים ביניהם ובין נותני העבודה שלהם. מעל במת הכנסת ברצוני לקבוע, שהיתה פזיזות והחלטה בלתי נכונה מצד הימאים לעזוב את העבודה ואת אניותיהם ולהכריז על שביתה. בדרך כלל אינני גורס שביתות כאמצעי להשגת מילוי דרישות מסוג זה.

ראש-הממשלה ד. בן-גוריון: ומה בדבר שביתת הפרדסנים?

חיים אריאב (הציונים הכלליים):

שביתת הפרדסנים אף היתה שביתה נגד מישהו, אלא נגד עצמם, נגד האינטרסים שלהם. הם ראו שלא יוכלו לשלוח את תיבות תפוחי הזהב שלהם בתנאים שהממשלה קבעה להם, משום כך אמרו: אם הממשלה לא תשנה את דרכה, אין לנו כל הצדקה לשלוח את התיבות לחוץ לארץ ולהוסיף להפסיד, כי זה לא רק ענינם של הפרדסנים — זהו ענינה של המדינה כולה, והא ראייה, השנה נסעה המשלחת לשוק את הפרי ובכל זאת לא קבעה הממשלה עד היום את עמדתה בנוגע לפרמיה או לצורה אחרת של עזרה לפרדסנים.

יוזנן בדר (תנועת החרות):
למה אתה מתקיף את שר-התחבורה?

יצחק רפאל (הפועל המזרחי):

נתקבל הרושם כאילו הממשלה אומרת: יש כתובת אחרת לענין זה, ההסתדרות — פנו אליה, אבל הדבר אינו כך. זהו ענינה של המדינה, וממשלתה הלגאלית צריכה וחייבת למשל בדבר, אילו טיפלה בו הממשלה בנרצות ובמרץ מיד, ייתכן מאד שהיינו עומדים כיום הרבה יותר רחוק.

אמנם יש לי הבנה רבה מלחמתם של האיגודים המקצועיים על עצמאותם וסמכויותיהם כלפי ההסתדרות — הייתי מעוניין מאד בעצמאותה של הסתדרות המורים; אהדתי את התלבטותה של הסתדרות הרופאים, שחלקה הגדול לא רצה להיבלע בתוך ההסתדרות, לו היה תוכן מלחמתם של הימאים דומה לתוכן מלחמתם של המורים והרופאים, הרי היא היתה קרובה ללבנו. אולם לא כזה הוא תכנה של מלחמת הימאים. הימאים לא העמידו במר כזו מאבקם את הענינים המקצועיים, תנאי עבודה ושכר. עב ראשית הסכסוך לא שמענו על כך דבר. מלחמה זו היא מלחמה פוליטית. הימאים שואפים למצב, בו יוכלו להכתוב תנאים כרצונם. הם רוצים בשלטון על הצי, שפי' רושו: שלטון על המזון והאספקה, שלטון על הציוד הבטחוני, שלטון על העליה ועל הקשר עם העולם.

כל שלוש התביעות שהעמידו הימאים מחזקות את החשש הזה, שהשביטה וההשבתה מכוננת להשגת מטרות פוליטיות. ראשית, התביעה ללשכת-עבודה עצמית. לש' כתי-העבודה הכללית היא נכס יקר של כלל ציבור הפור' עלים, אשר השגורה לאחר עמל ויגיעה רבה, ויש לשבור כל יד שתורם כדי לחבל בה. תביעה זו של הימאים היא נסיון ראשון לפרצה ונתנגד לה במלוא יכולתנו. גישה זו היא אולי נוחה לימאים, שואפי המוניפולין, אולם היא מנוגדת לאינטרסים של ציבור הפועלים כולו. אך תביעה זו בלבד עדיין לא היתה מביאה אותי לחשדות מרחיקי לכת. הימאים רוצים שלא נפקק בנאמנותם היהודית, ואמנם לא הייתי מעלה על הדעת שפגה חסדי-שלום חוקת הכשרות של אנשי הצי הישראלי, אלמלא הייתי רואה שאחת התביעות שלהם מכוננת להשתמש בשעת הצורך ממרות השלטון הישראלי. כי איך נוכל אחרת לראות את התביעה לזכות שביתה מחוץ לתחומי המדינה? אמנם נענו הימאים לפנייתה של מחלקת-העליה של הסוכנות היהודית להמשיך בהסעת העולים מטריפולי, אך משום מה לא זכו לזה יתר העולים המצפים במחנות-מעבר, ואלה אשר הגיעו מהונגריה וחיכו להפלגה בנמל איטלקי ללא רשיון להתעכב בו? הבהני אציפוא את עמדתה של חב' רת האניות הלאומית, שחששה למסור לימאים את הא' גיות, שמא ישביתו אותן בנמלי-חוקי, ואמנם לא הצל' חו הימאים להשבית אניות עולים, אולם נמצאת בנמל זר האניה "דרומית", כשעל סיפונה צריפונים להם מצפים יושבי המעברות באהליהם — והחורף ממשמש ובא!

לא פחות רעה ומסוכנת היא התביעה של קבלת ימ' אים זרים רק על-ידי אגודות ימאים זרות. כלומר, לא חופש בחירת העובדים לנו, לישראלים, אלא מסירת זכות זו לזרים להעלות עובדים על אניותינו. ידוע גם ידוע מי הם הזרים הללו, בידי מי השלטון באגודות-הימאים באותן הארצות בהן אפשר לנו לגייס עובדים זרים לאנוי' תינו.

רק בעמלם החלוצי הפכו לצי, שאנו מתגאים בו, אני מוכ' רח לקבוע בצעד ובהתמרמרות, שרק במדינות המתחילות לנטות לפאשיזם, נוהגים כך בפועלים שובתים.

הממשלה חשבה לאפשרי לתת את ידה ולסייע לגייס לצי שלנו, לצי העברי, שוברי-שביתה בלתי יהודיים על-ידי מפירי-שביתה יהודים, הקרואים "מתנדבים". היא הכניסה לצי, לצי היהודי שנבנה בעמל רב כל-כך, לא רק עבודה של זרים במקום הימאים היהודים, אלא עבודה של שוברי-שביתה זרים.

הממשלה השתמשה (והסכימה שבחסותה ייעשה הדבר על ידי אחרים) בדביוזים, בכסף הדרוש לנו לסיפוק צרכינו החיוניים ביותר — לרכיזו ולגייסו של שוברי-שביתה זרים לצי הישראלי, וזה באותו הזמן שאותה ממשלה מפטרת מזריכים בודדים, איטלקים או אחרים, מספינות-הדיג הי' הודיות מתוך טענה, בוודאי מוצדקת, שאין לה דביוזים בשביל המזריכים הללו, אשר בעבודתם תלוי לא פעם כל עתידן של הספינות הללו ושל ענף הדיג הצעיר שלנו.

הממשלה העיזה להפוך את זה"ל ממכשיר של הגנה לאומית למכשיר של דיכוי לגבי שובתים. השירות בצה"ל הנו, בשביל כולנו, חובה וזכות כאחת. אני חוי בקיבוץ המונה רק 290 חברים. מתוך 290 חברים אלה, 70 חברים נמצאים עכשיו בצה"ל. זהו הובתנו ונוהי זכותנו הגדולה. אבל הממשלה הפכה למעשה אותו זה"ל לבית-סוהר בש' ביל מלחים שובתים. גייסו אותם לא לשם השירות; גייסו אותם כדי לשבור את שביתתם. וזה לשביעת רצונם של הימאים, סיפוק תביעותיהם הצודקות וקיום סמכויותיה של הסתדרות העובדים הכללית.

את השביטה הזאת אפשר היה לחסל מזמן, את הש' ביתה הזאת אפשר היה לסיים לפני שבוע ימים. לפני שבוע ימים הצינו הימאים להסתדרות — ושוב מבלי להת' ייעץ עם שום מפלגה פוליטית, מבלי לשאול את מישהו — הצעות לסיום השביטה הזאת. אלה היו הצעות מרחיקות לכת, ובתוכן אפילו הסכמה לקבל על עצמם את התביעה, שאותו מוסד שקם לשבירת שביתתם, שהועדה לארגון האי' גוד הימאי, יהיה המוסד שיארגן אותם. ושוב לא נתקבלה הצעתם, והשביתה נמשכת; היא הולכת ונכנסת מיום ליום לשלבים חמורים יותר ויותר. היא הורסת ציבור נפלא של פועלים חלוצים; היא מעמידה בסכנה את אצותינו המוע' טות, אשר נמסרו לידיים בלתי-באומנות; היא הורסת את הצי שלנו. טיפולה של הממשלה בשביטה זו הוא המטיל עליה את האחריות להתפתחות המסוכנת הזאת.

הכנסת חייבת לצאת על הממשלה לחדול מהתערבותה המהרסת בתוך הסכסוך הזה. הכנסת צריכה לפנות לכל הצי' דדים ולתבוע מהם שיעניו לידי הסכם וגמר השביתה, הסכם שיהיה מבוסס על קיום זכויותיהם הצודקות של העובדים וארגונם.

יצחק רפאל (הפועל המזרחי):

כנסת נכבדה. כססוך הימאים הנו לכאורה ומבחינה מסוימת מריבת בית, מחלוקת על תפקידים וסמכויות בתוך כתלי ההסתדרות. לכן אינו רוצה, כמי שאיננו חבר הסתדרות, להתעכב על שגיאותיו של הוועד הפועל של ההסתדרות בטיפול בענין זה מראשיתו. אולם מענייניו להתעכב על יחס הממשלה לסכסוך זה, שהעניב על המדינה כולה והעמיד בסכנת שיתוק את השירותים החיוניים ביותר של המדינה. הממשלה צריכה היתה לראות ענין זה כבר בתחילתו כענין דחוף שלה, ולא להסתייג ממנו ימים מספר.

כאן ולא לפחד שיורידו את הראש — עדיין יש מינימום מחייב של מושגים משותפים.

מה זאת אומרת "אגודה הסתדרותית"? אני יודע שחברה הכנסת חזן הוא מראשי איגוד ששמו "הקיבוץ הארצי של השומר הצעיר", נתאר לעצמנו שקיבוץ אחד או קבוצת קיבוצים בתוך קיבוץ זה של "השומר הצעיר" יפר בגלוי את החלטות הוועד הארצי או המרכז של הקיבוץ הארצי, ולא רק יפר, אלא יפנה לכוחות חזן בארץ, לכוחות חזן בעולם, יארגן דמונסטראציות ברחובות וגד הקיבוץ הארצי. מה יגיד חברה הכנסת חזן על חברי "השומר הצעיר" אלה?

ישראל בריהודה (מפ"ם):

אתה, על כל פנים, תעזור להם.

פנחס לבון (מפא"י):

"יתכן שכן ויתכן שלא, אבל על זה לא נדון עכשיו.

מה יגיד חברה הכנסת חזן על נאמני הקיבוץ הארצי שלו? מה הוא יעשה אתם?

יעקב ריפתין (מפ"ם):

קודם כל ידבר אתם.

פנחס לבון (מפא"י):

קודם כל הוא יזרוק אותם, קודם כל יוציא אותם מן המחנה. הוא יגיד אותם כבוגדים בקיבוץ הארצי, כמחרטים את ביתו, כאנשים אשר הוציאו את עצמם ממסגרתו ומסמכותו.

יעקב גוברין (מפא"י):

את חבריו של תופיק טובי הוא כבר זרק.

פנחס לבון (מפא"י):

אל תעזור לי בבקשה, האם אני זקוק לעזרתך?

אבל ביחס להסתדרות יש לו לחברה הכנסת חזן מושג מיוחד של נאמנות. מותר להשמיץ ולבוזות את ההסתדרות בארץ כולה ובעולם כולו; מותר לצפצף על כל מוסדותיה; מותר לעשות כל דבר אסור נגדה ובמידה שאתה מבזה יותר, משמיץ יותר, מפר יותר את המשמעת שלה — אתה זוכה בכתר של נאמנות יתר של ההסתדרות. נאמני ההסתדרות בהא הידיעה!

יעקב ריפתין (מפ"ם):

מי זה ההסתדרות — הפועלים או אתה?

פנחס לבון (מפא"י):

הייתי מציע לא להסוות את הענין בדברים סנסרי מנטאליים על קיבוץ חלוצי, מעפילים, וכי וכי. המדר בר הוא בציבור של 600 או 650 עובדים — ביניהם נדמה לי פחות מעשרה שהשתתפו בהעפלה. והיה זכות גדולה, אבל עשרה אינם מבטים על שש מאות. הטלית של עשרה אין בה כדי לכסות את עשרה אנשים שהשתתפו בעבר דת ההעפלה. אם אני עשיתי פעם דבר חיובי וטוב איני מסוגל לחטוא היום? והדבר הטוב שעשיתי אתמול נותן אינדולגנציה בעד כל דבר רע, משחית ומזיק שאני אעשה היום? הלא אתם באים מאסכולה מסויימת. בימים אלה קראתי על אדון אחד בארץ מסויימת שהיה במשך שנים מנהיג של מפלגה ואומרים שעכשיו הוא סתם — ואיני יודע מה גורלו. סימן שאין זה כל כך טבעי ומקובל שאם מישוה עשה פעם דבר נכון וטוב,

ברור איפוא שלפנינו נסיון השתלטות של שליחי כוח פוליטי מסויים, אשר במדינתנו ובציבור הפועלים שלנו כוח זה הוא מיעוט. תבורך לכן ההסתדרות ותבורך הממשלה במלחמתה התקיפה נגד השתלטות זו, שהיא בניגוד לאינטרסים של המדינה ובניגוד לרצונו של ציבור הפועלים נאמן המדינה. (קריאות מס מס מס י מ פ פ פ ו ח י ר ו ת).

פנחס לבון (מפא"י):

אדוני היושר ראש, חברי הכנסת. שביתת הימאים או התפטרותם, או נקרא לזה בכל שם בלתי-ברור שעלול להיוולד בימים הקרובים, הצליחה ליצור בארצנו דבר גדול וחיובי: את "הברית הקדושה" של לוחמי טובת הפועלים, לוחמי טובת-החלוציות, ההעפלה, חופשה-שבת תה והמלחמה לזכות התארגנותם של הפועלים — מאדון אריאב, דרך חזן, ובוודאי גם תופיק טובי ומר שוסטיק. עצם הצירוף של הכוחות הללו בדאגה משותפת אחת, מחייב למחשבה רצינית על הענין, מקורותיו ומשמעותו המדינית. והענין חמור מכדי שנוכל להרשות לעצמנו לנהוג בו, כפי שאנו נוהגים בהרבה ענינים אחרים, שיטה של הסוואה. שיטה זו יכולה להיות נוחה במקרה של מוגולוגים; כאשר אתה מדבר אל עצמך או כותב לחברך יכול אתה להסוות את פניך בכל מסכה. אבל פה אין מוגולוגים, פה יש ידאלוגים, וכל ידבור עומד למבחן ולביקורת. הענין חמור מדי ורציני מדי מכדי שנוכל לשחק בו את המשחק הטפל של "אני פלח ואיני יודע" בנוסחה של אריאב או בנוסחה התמימה, הנאיבית של immaculate conception שנקט בה חברה הכנסת חזן בתיאור השביתה הזאת אשר גולדה ללא כל מגע עם מישוה, בלי המפלגות מאחר ריה, ובלי תמיכת המפלגות. השביתה נולדה כביכול באופן פתאומי, קפצה ממש מראשם של הימאים עצמם, והיא כל כך פשוטה: שביתה על תנאי עבודה, שביתה מקצועית גרידא. אני מכיר את חברה הכנסת חזן שנים רבות, איני יודע מניין אצלו היכולת של העמדת פנים נאיבית כזאת — שביתה ללא כל מגמה פוליטית, רק על תנאי עבודה.

יעקב חזן (מפ"ם):

אתה אינך יכול להבין שפועלים יכולים לשבות כך.

פנחס לבון (מפא"י):

יהיה לכם עוד מקום להתרגו, אני רק התחלתי.

מרדכי בנטוב (מפ"ם):

עוד תספיק לקבל את שלך.

פנחס לבון (מפא"י):

בלי ספק יש בה בשביתה זו ענין קצת הסתדרותי, אין לי טענות נגד חברה הכנסת אריאב האומר: הצד הזה אינו מענין אותי. זכותו היא. אבל יש פה צד הסתדרותי מענין מאד המעיד על אופיים ומהותם של הזמנים שלנו. אם תקשיבו למשל לדברי חברה הכנסת חזן תשמעו דברים נרגשים על נאמנות הסתדרותית, ואני בטוח שאם ידבר חברה הכנסת תופיק טובי עוד יעלה על חברה הכנסת חזן בנאמנותו, בדאגה לכוחה של ההסתדרות, בהזת גמורה עם ההסתדרות; הוא הרי לוחם בשם "אגודה הסתדרותית" נגד "מפירי שביתה" הוא אגודה הסתדרותית. נכון, אין אנו חיים במאה ה"ט, אנו חיים ב-1951, והרבה מושגים שהיו משותפים נהרסו לחלוטין. אבל כל עוד אפשר לדבר

לגזון ייסגר לשמונה ימים ואפילו לחדש ימים. אבל אם רואים בצי המסחרי את הנורע היחידה שיש למדינת ישראל לקשר עם העולם, האם מתן הזכות לכל קבוצת בהורים להעמיד את אגיות ישראל המועטות בנמלי-חוף היא תביעה מקצועית? רבותי, או שאינכם מבינים או שאתם חושבים שאנחנו כה טפשים שנקבל כל דברי-מתקן. זוהי תביעה פוליטית הבאה למסור את צירי-ישראל לשליטה גמורה, בלתי מסויגת ובלתי מרוסנת, של קבוצות צניסטיסות קטנות. ההסתדרות לא קיבלה את התביעה הזאת; היא לא תקבל אותה. אילו קיבלה אותה — היתה מוחקת בכך את כל הגדולה שבכל ההיסטוריה שלה, היתה מתכחשת לכל מהותה ולכל תכנה, היתה מעמידה את עצמה בשורה אחת עם גורמי הפירוק של המדינה ותנועת הפועלים.

התביעה השנייה היתה שאנחנו נתחייב לקבל את העובדים הזרים רק מן האיגודים המקצועיים. ופה צריך להבין משהו: בעולם אינן מקובלות לשכות-עבודה כמו אצלנו. הגישה לעבודה בעולם היא חפשית. נותן-העבודה מקבל כל מי שהוא רוצה. אחרי כן, האגודה המקצועית — או שהיא שליטה או שאינה שליטה במקום-עבודה מסויים. והמשלוח לעבודה וקבלת העובדים אינם כלל בסמכות האיגוד המקצועי ואינם קשורים בו. ומדוע מתעניינים נמרוד אשל, גיבור השבתות אגיות צי ישראל, והמלצרים והחזרנים איך יתקבלו העובדים הזרים? האם זוהי תביעה מקצועית? זוהי רבותי תביעה פוליטית: לחשל, על-ידי הרכב מסויים של העובדים הזרים, את כוח השליטה על הצי — המכשיר היחיד של קשר עצמאי שלנו עם העולם.

ואם שניים אלה לא הספיקו, באה החוליה השלישית המסכמת את התמונה כולה: לשכת-העבודה — כלל מר קבלת עובדים נוספים — בידי הימאים. האם דרושה תבונה פוליטית רבה כדי להבין מה עומד מאחורי התביעות האלה? ואני קובע פה עובדה: מכיון שההסתדרות לא קיבלה את התביעות האלה שהועמדו בפניה באופן אולטימטיבי — ולא תביעות אחרות — השביתו את האגיות.

יעקב חזן (מפ"ם):
האם זה נכון?

פנחס לבון (מפא"י):
זה נכון.

מרדכי בנטוב (מפ"ם):
הוא יודע שאין זה נכון.

פנחס לבון (מפא"י):

על זאת פרצה ההתפטרות, אשר הולידה מה שהר לידה. כל הסכרים נהרסו. מותר היה לפנות אל גופים זרים כדי להעמיד ספינות ישראל בנמלי-חוף. מותר היה להשבית אגיות ישראל בנמלי חוף. מותר היה אפילו לפנות אל גופים ממשלתיים אינטרנאציונאליים ופשוט בדרכי דלטוריה לבקש את התערבותם נגד ספינות ישראל השטות בימים. כל זה היה מותר. בשם מה? בשם אהבת ההסתדרות? בשם תנאי חיים? בשם חופש מלחמה מקצועית? לא, רבותי. זהו פרק בתוך דראמה, ויש ידעים אמונות בכתיבת פרקי הדראמה הזאת, גם אם הם ייכתבו בדם ובקרבנות, בחתירה ובסאבוטאז'ה. והנה רפטיציה של ליכוד כוח נגד המדינה!

יעקב חזן (מפ"ם):
צידי-מכשפות. ידוע.

הרי הוא חפשי לעשות כל מעשי הפקרות בכל ימי חייו. לא. כל אדם, גם אם הוא פועל, וכל קבוצת אנשים, גם אם הם פועלים, עומדים יום-יום למשפט על מעשיהם, על מעשיהם היום ולא על מה שעשו אתמול או שלשום.

שמחה בבה (הציונים הכלליים):
מי הם השופטים?

דוד בררביהאי (מפא"י):
הציונים הכלליים.

פנחס לבון (מפא"י):

אין טעם ביצירת תמונה מזויפת של אלה שהשביתו את הצי; אין אמת ביצירת התמונה המזויפת של אלה שהתנדבו להניע את האגיות. עכשיו מתנפלים כעל מציאה אם אחד מהמתנדבים נתפש בקונטראבאנדה של האלוטה וזה. בין הקודמים לא היו מקרים כאלה? כולם היו צדיקים? אין אלה ישנם רק הרפתקנים, ובין הקודמים לא היו? בכל ציבור ישנם כאלה. ומה העבודה הקלה והגלויה הזאת של הפיכת שש מאות אלה למלאכים שהריים שבתהורים וארבע-מאות או חמש-מאות האחרים לשדים ורוחות, לפי השיטה המקובלת היום בעולם — לבן ושחור? על מה פרץ הסכסוך? אני רוצה לקבוע, זוהי עובדה, ותוכלו לדון אלף פעמים והעובדה לא תשתנה כמלוא הנימה, שבמשך כל השבועות של הסכסוך לא הובאה אף תביעה מקצועית אחת. לא היה שום סכסוך עם חבורת האגיות ולא עם ההסתדרות — על תביעה כלשהי הנוגעת לתנאי העבודה. זה עורבא-פרה, ואתם יודעים זאת בדיוק כמוני. במשך כל השבועות האלה לא הופיעה כל שאלה ביחס לתנאי-העבודה, מפני שלא היה כאן יסוד של סכסוך מקצועי. על מה פרצה ההתפטרות ההמונית? — היא פרצה על שלוש תביעות שאותן לא קיבלה ההסתדרות, ואני חושב שאילו קיבלה אותן ההסתדרות, היתה מועלת בשליחותה הממלכתית והפועלית גם יחד. אף אחת מן התביעות לא היתה מקצועית, אלא פוליטית טהורה.

ראש-הממשלה ד. בן-גוריון:
טמאה ולא טהורה.

פנחס לבון (מפא"י):
אני מקבל את התיקון.

שלוש התביעות היו מכוונות לדבר אחד: ליצירות עמדת-כוח. התביעות לא היו מכוונות למטרות מקצועיות ולמלחמה על תנאי-עבודה, כי אם למטרות אחרות לגמרי.

רבותי, איש מאתנו איננו בוחן לבבות. אנחנו יכולים לדון על מגמות רק על-פי התביעות, על-פי המעשים ועל-פי הכוחות המתייצבים מאחורי אלה. מה היו התביעות? חברה-הכנסת רפאל כבר עמד עליהן בכללותן.

תביעה אחת היתה: זכות השבתת האגיות בחוף לארץ.

ישראל בריהודה (מפ"ם):
באיכות פועלים!

פנחס לבון (מפא"י):

רבותי, זכות השבתת אגיות בחוף-לארץ על-ידי הצוות של כל אניה ואניה! אפשר לראות את הצי המסחרי שלנו כבית-חרושת לגזון או לגלידה, אם זוהי גישתנו והנה הקריטריון שלנו לצי המסחרי — הרי הכל שפיר ופשוט, מפני ששום דבר בארץ אינו מודעזע אם איהו בית-חרושת

— התפטרות הימאים בצי המסחרי (לבון, ציולינג, כסה, בךגוריון, ארם, שוסטק) —

פנחס לבון (מפא"י):

אפשר לרצות להעביר את הענין לפסים צודיים לגמרי. פתאום התעוררה כאן השאלה המכרעת של "שר" הם, ומר אריאב יהיו לו נודדיישינה משום שהוא יחשוש כי הימאים לא יקבלו שכר-עבודה מספיק מפני שההסתדרות משותפת ב"שוהם". זוהי התקדמות לגבי מר אריאב אם שנתו נודדת מטעמים כאלה. מישוהו יכול לראות בכך הזדמנות נוחה: יתפורר הצי, ישובת, העיקר שהענין יוצא מידי ההסתדרות השנואה.

רבתי. לא עת חשבונוט קטנים וקרנניים כעת. הענין חמור מדי. זהו נסיון להרים יד על מכשיר הכוח של המדינה. ההסתדרות, כשליחת פועלים, חייבת היתה להגן על שליחותה בשטח זה.

לחלו לי אם אני עוד מלא אחת, אפיקורסית אולי, שאפשר יהיה לסרס אותה מחר באספות ובעתונים.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

אין צורך לסרס, צריך רק להדפיס.

פנחס לבון (מפא"י):

אשמח מאד אם תפרסם ב"על המשמר" את דברי מלא במלה לפי הסטנוגרמאה. (ק ר י א ה מ ס פ ס ל י מ פ א י: אין לו שום זכויות ב"על המשמר"). זכות השביתה של ציבור הפועלים היא מכשיר גדול לעתידו של הפועל ולמקומה של תנועת הפועלים. אבל לא כל שביתה היא קדושה.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

האם רק שביתה שתומך בה חברך וידיךר בסיעה, הרב פלדמן, היא קדושה?

יונה כסה (מפא"י):

אתה מפטפט!

פנחס לבון (מפא"י):

לא במקרה קבעה ההסתדרות בראשית ימיה שבשורה שלמה של שטחי חיים אין זכות לציבור הפועלים המוענין להכריז שביתה על דעת עצמו. החוק הזה נקבע בהסתדרות יחד עם ציולינג ואידלסון, על דעתם. מדוע קבעה ההסתדרות רות את החוק הזה? כיון שההסתדרות ראתה את עצמה לא רק כטרייד-יוניון, אלא כאחראית להתפתחותו של הבית הלאומי אז, של המדינה בדרך. ההסתדרות ידעה שישנם שטחי חיים שבהם רק כלל ציבור הפועלים יכול להיות נושא אחריות לאומית ופועלית מלאה. חוק זה של ההסתדרות חל כיום, במדינה, לא פחות מאשר אתמול. יש שטחי חיים במדינה שבהם אין ההסתדרות יכולה להרשות שקבוצות פועלים קטנות יקבעו בהם על דעת עצמם הלכות חיים מקצועיים, ויקבעו על-ידי זאת את גורלה של המדינה.

רבתי, מי שדורש חופש שבייתה לא מן השפה ולהחך, חייב לדעת שהחופש נגנה במחיר אחריות לאומית על-יונה. מי שמדבר בשם חופש שבייתה המנותק מיסוד האחריות הלאומית העליונה, תובע למעשה אך ורק זכות להפקרות. יהיו איש יהיו חילוקי הדעות בינינו — בפילר-כופיה, בהשקפות-עולם, במגמות פוליטיות — אך כל עוד אנו עומדים על בסיס ציוני, על בסיס של אחריות ממלכתית, לא ייתכן הדבר שמאתים פועלים בחברת החשמל יוכלו להשבית את החשמל בארץ כולה ולשתק את כלכלת המדינה; לא ייתכן הדבר ששש-מאות פועלים יוכלו על דעתם הם לנתק את המדינה מכל קשר עם העולם הצייוני. במקרה כזה שליחותה היא ברורה.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

בידי אלמוגי?

פנחס לבון (מפא"י):

ואם אחליף אותו בציולינג ישתפר המצב? לא די לקרוא למשהו בשם שביתה כדי שהכל יהיו מחוייבים לר-קוד קדוש. לא די להדביק למישוהו את התו של מפ"ם שביתה כדי שנפחד להופיע בחוצות. רבתי ממפ"ם, אינני מתבייש להפר את השביתה הזאת! אני רואה כחובה פר-עלית, ההסתדרותית וממלכתית שלא למסור את השלטון על הצי העברי הצעיר והחלש לקבוצת בחורים שהוכיחו חוסר-אחריות כזה, על-ידי משחק במכשיר מכריע של המדינה.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

הם כבר יצאו פעם מחופי רומניה נגד הוראתם ופקודתם של בךגוריון ושרת.

יונה כסה (מפא"י):

אתה הבאת את יהדות רומניה, גיבור עליית רומניה?

אהרן ציולינג (מפ"ם):

האם יוכל ראש-הממשלה להכחיש שנתן הוראה כזו?

ראש-הממשלה ד. בךגוריון:

אני דוחה את דבריך בשאט נפש!

פנחס לבון (מפא"י):

אין לי ספק שאילולא העובדה, שהמפלגות השונות מימין ומשמאל נאחזו בקבוצת בחורים זו, ונתנו להם עורף פוליטי ומוסרי — היתה השביתה נגמרת מוזמן. אין לי כל ספק שהספקולאציה הפוליטית של המפלגות החושבות, שכל דבר הפוגע בממשלה מותר —

משה ארם (מפ"ם):

גם נתן אלתרמן עושה ספקולאציה?

פנחס לבון (מפא"י):

אל תתכסה באלתרמן.

— הספקולאציה הפוליטית של המפלגות הסבורות שכל פגיעה בממשלה וכל פגיעה בהסתדרות היא מצווה קודמת לכל — אין ספק שהיא תרמה את תרומתה להמשך ההתפרעות שמחיה את עלולה להיות חמורה יותר.

אם יש לכנסת תפקיד חיובי שהיא יכולה למלא, הרי הוא אחד: לא לשחק את המשחק הוול של גייטראליות, אלא ליצור את ההכרה בלב האנשים האלה, שהרוב הגדול של הכנסת רוצה שהם יפסיקו את משחק התעלולים בנכס יקר — אחד הנכסים היקרים ביותר של המדינה, עתידה ובסחונה.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

כנסת נכבדה. לא אטריד את הבית הנעלה בדברי שבח והודיה פרטיים לרובן כל המעשים, על עצם הזכיה הגדולה שזיכני לעלות במעלות במה זו, הרמה ביותר בעם ובמדינה, כי איתרע מזלי, ועליית בכורה זו שלי קשורה במאורע ציבורי הנושא בחובו נזק למדינה, טרדה לציבור וסבל רב למאות אנשים עובדים. לא ארבה איפוא בדברים על החוויה הנפשית והרגשה האישית שבעליה זו, בחינת "מעשי ידי טובעים בים ואתה אומר שירה?" אעבור ישר לנושא העומד לדיון.

אני חושב שלמרות כל הכשרון שבו נאמרו הדברים

מרות הועד הפועל קיבלו והודיעו מלכתחילה שהם מקבלים אתה.

יונה כסה (מפא"י):
דבר זה הוסכם.

אליעזר שוטסק (תנועת החרות):

ודאי, חבר הכנסת כסה, הוועד הפועל של ההסתדרות הסכים לזה ואמר, שהוא מוותר על קשרם של הימאים במועצת פועלי חיפה, יחד עם הימאים נקבע הכינוס והכרזות למזכירות אחרת במקום הקודמת הממונה. את הכינוס הזה קיימו בהשתתפות שני חברים של הוועד הפועל, שברכו את הכינוס ובחרו במזכירות בהסכמת הוועד הפועל, ועל דעתם ובנוכחותם של נציגיו, ומזכירה הכללי של ההסתדרות מר נמיר גם הודיע, שהוא מאשר את המזכירות.

ובכן, היכן לא קיבלו הימאים את מרות ההסתדרות? באיזו נקודה?

אינני רוצה להיכנס לנימוקים שלהם, למה לא קיבלו את מרות מועצת פועלי חיפה, אך גם כאן ישנן כמה עובדות תמוהות. העניינים בחיפה התנהלו כך, שהפועלים הימאים לא זכו אף פעם בבירורים שהתקיימו עם חברת "שוהם". אם תסקרו את כל הסכומים בשנתיים האחרונות, תמצאו שלא היה אף מקרה אחד של בירור, שחברת "שוהם" לא היתה הצודקת בו. תמיד מצאה מועצת פועלי חיפה, שהימאים אינם צודקים. להיפך, הימאים היו מוכנים לקבל כל פסקידין של משפט ההסתדרות, אלא שגם משפט זה נפסק ולא באשמת הימאים, אלא באשמתו של מישהו מחיפה, שרמז שיעשה כך, כי רצונו היה בכך. (ק ר י א ו ת מ ס פ ס ל י מ פ א י י: מנין לך זאת?) מן ההודעות בעתונות, והעובדה שהמשפט לא נמשך, מוכיחה זאת בעליל.

ועובדה חותכת יותר היא, שהפועלים ששבתו והועמ' דו למשפט והיו צריכים להיענש, לא רק שלא נענשו, ולא רק שהתוורו אותם אל האגודה, אלא גם שילמו להם שכו בעד כל הזמן שהסתובבו בחוף.

ועוד דבר, לאנשים האלה ישנה הרגשה, שהמוכר שלהם, שלא רצו בו בגלל הפקרת ענייניהם לטובת חברת "שוהם" מונה מיד למנהל ענייני הצוות בחברת "שוהם". הם טוענים גם זאת, שזירותו המיוחדת של משרד הגיוס נובעת מהעובדה שמר שינד, שהיה מנהל חברת "שוהם" רק לפני שבועות אחדים, הוא כעת מנהל משרד הבטחון. אלו הן עובדות תמוהות, חסרות הסברה.

שר-הבטחון ד. בן-גוריון:
רק שר-הבטחון אחראי לכך.

אליעזר שוטסק (תנועת החרות):

מובן. אך לימאים ישנה רשות גמורה לדרוש שלא יהיו קשורים במועצת פועלי חיפה, מפני שהם רואים את הקשר ההדוק מדי בין מועצת פועלי חיפה לבין חברת "שוהם".

יונה כסה (מפא"י):
הרי כל זה אחרי השביתה.

אליעזר שוטסק (תנועת החרות):
זהו מה שאני רוצה להוכיח.

השביתה לא פרצה אפוא בגלל מרות, לא בגלל זה שסירבו לקבל את החלטת הוועד הפועל.

על ידי חבר הכנסת לבון, אי אפשר לעבור לסדר היום בלי להעמיד על אמתותן כמה עובדות תמוהות בסכסוך הימאי. עובדה היא, ואוכיח זאת, שלא בגלל אותן הסיבות שמנה חבר הכנסת לבון פרץ הסכסוך. אילו היה פורץ בגלל סיבות אלה, היתה מוצדקת הפעולה שנקטה בה ההסתדרות. הסכסוך פרץ בגלל סיבות אחרות. אני אוכיח שדווקא הנקודות הללו, שהן נקודות חמורות — זכות שביתה בנמלי חוף-לארץ וקבלת פועלים מאגודות מקצר עיות בחוף-לארץ — לא הן היו הסיבה לסכסוך. אמנם היה דין ודברים על כך; אמנם היתה תביעה לכך מצד הימאים, והיה משא ומתן על כך, אך הימאים קיבלו מראש בנקודות אלו את מרות ההסתדרות. הם רק ביקשו מהוועד הפועל דיון בנקודות הללו בשינופם, הם רק תבעו להיות מוזמנים למשא ומתן, כדי להסביר ולשכנע את חברי הוועד הפועל, בצדקת תביעתם לשביתה בחוף-לארץ. הם לא תבעו לעצמם את הזכות לשבות בחוף-לארץ בגלל עניינים של מה בכך. הם הוכיחו, שבמשך השנתיים האחרונות קרו מקרים — וחושבני שחברי מפא"י חייבים להכחיש את הדברים האלה, או להודות בכך — שהנהלת חברת האניות היתה מפטרת את חברי ועד הפועלים בגלל פעילותם למען הפועלים. בגלל זה פרצה שביתה במרסייל והם תבעו את דין הפועלים, שבגלל פעילות כזאת מורידים אותם מהאניה בחוף לארץ ומפקירים אותם שם לרחוב. הם טענו ובצדק, שאלה הם פיטורים שרירותיים, שההסתדרות נלחמת נגדם בכל מקום ומקום. בנקודה זו אמרו הם: אנו רוצים שחברי הוועד הפועל ישמעו אותנו במישרין, למה אנו תובעים במקרה זה זכות שביתה, והודיעו והדגישו שהם מקבלים עליהם את מרות הוועד הפועל אם לא יצליחו לשכנע. זוהי הנקודה הראשונה שחבר הכנסת לבון חייב להוכיח, שלא בגללה פרצה השביתה. אינני מזלזל במרות ההסתדרות. אילו היתה סכנה, שאגודת הימאים תסרב לקבל בזה את מרות ההסתדרות, לא הייתי מגן עליהם בנקודה זו. אני נגד קבוצות פועלים ציכסטיות שישתלטו על ענפים חיוניים במדינתנו. הרי לא אחת עשיתי להפרת שביתות של קבוצות פועלים, שרצו להשתלט על ענפים מסויימים. מובן, הזמנים מתחלפים, למשל בסכסוך המטוויות בפתח-תקוה טענתי ששם לא היתה שביתה ודאי שלא שביתה כללית אלא חבלה, כי שם הרסו מכונות וחבלו ברכוש, וההסתדרות תמכה בשביתה ההיא. בינתיים התחלפו הזמנים, ואתם גם מפירי שביתה, וראש הממשלה טוען, שזו אינה שביתה, אלא חבלה. אך אני אומר: אני נגד אגודות ציכסטיות של קבוצות פעלים, ואילו היתה סכנה למרותה של ההסתדרות, הייתם צודקים, אך לא היתה סכנה כזאת בשום פנים.

וכעת לנקודה השניה של קבלת פועלים מאגודות מאור-גנות בחוף-לארץ. גם אם העמידו הימאים את הדבר הזה כתנאי, האם בגלל זה הפסיקו את העבודה? לא ולא. גם בענין זה תבעו, וקיבלו עליהם מראש את מרות ההסתדרות. למדתי את כל מה שפורסם על סכסוך זה, קראתי כל מאמר וכל רשימה בענין זה וחושבני, שאף אחד ממפא"י לא יצליח להוכיח, שבכל הנקודות הללו הודיעו הימאים שלא יקבלו את מרות ההסתדרות. לא היה כדבר הזה.

נכון, שהם לא רצו לקבל את מרות מועצת פועלי חיפה, כי טענו שהם אגודה החייבת להיות ארצית ונתונה למרות הישיבה של הוועד הפועל. הם רצו להיות שייכים לאגודת הארצי של הוועד הפועל ולהיות קשורים במחלקת האגודת הארצי של הוועד הפועל של ההסתדרות. אך את

עבדו בצי הסוחר הישראלי כ-1,100 עובדים, מהם 882 ישראליים וכ-218 בלתי ישראליים. העובדים הבלתי-ישראליים עסקו בעיקר במקצועות, שלא נמצאו באותה שעה מומרי חים שלנו המוכנים לעסוק בהם באניות. אני חושב, שהטענה שהושמעה מפי חבר הכנסת רפאל, שהממשלה הסתייגה במשך כמה ימים בשעה שהיתה צריכה לראות את הדבר כדחוף מראשיתו, אין לה על מה להתבסס. לי, כשר התחבורה, נודע דבר הסכסוך באמצעות שידור החדשות של "קול ישראל", ב-11 בנובמבר, בשעה 8.30 בערך. עוד לפני תום שידור החדשות התקשרתי עם אנשי משרד התחבורה כדי לחקור ולדעת מה קרה כאן. לא היתה כל הסתייגות ולא היתה כל שהייה, אלא התעניינות רגעית ממש, מכיוון שהבינתי שלא ייתכן שיוכרו על השבת צי הסוחר של מדינת ישראל בצורה שהוכרו עליה. למחרת היום קראתי בעתונות את ההודעות — שום פניה אלי לא היתה — ובאתי בדברים עם נציגי הסתדרות העובדים הכללית, ושמעתי מהם, מה גרם לפי דעתם לסכסוך זה ולצעד שנקטו בו הימאים. לא אהזור על הפרטים שהוזכרו כאן, אך נדמה לי, שלא יהיה בבית הזה חבר, אולי מלבד חברי סיעה אחת, שיצדיק את הדרישות, שריח פוליטי עולה מהן.

ישראל בריהודה (מפ"ם).

האם נפגשת אתם? האם שמעת אותם? ציון עליך לא להיפגש אתם.

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

אחזור לענין זה ברגע המתאים לפי סדר כרונולוגי. לא אדבר על זכות השביתה, ולא אכנס לויכוח בענין זה בין הסיעות השונות בבית, אך רוצה אני לראות חברים בבית, שירמיו ידם בעד זכות שביתה ימאים ישראלים בני מלי חוק. אולי ישנם 5 חברים כאלה, אך לא יותר. אני גם אינני חושב שזה היה מענייננו להבטיח לקבוצת עובדים זו של ימאים שהם יחליטו, באילו ציגורות יש לקבל עובדים דים נוספים הדורשים בחוק לארץ, ועל ידי איזה אירגונים מקצועיים בחוק לארץ יתקבלו. לא ראיתי שענין המדינה מחייב לתמוך בדרישה זו על ידי איזה מעשה.

ישראל בריהודה (מפ"ם):

בוה הטעו אותך.

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

אני ראיתי לפני תפקיד אחד: להבטיח את פעולת האניות בלי הפסקה עד כמה שאפשר. כאן מתנהל ויכוח, אם היתה שביתה או לא. ובכן למדתי לדעת, מה זאת שבייתה, כשרוצים להכריז שביתה, עושים זאת. אך כאן הודיעו אנשים, שהם מתפטרים מתפקדיהם. עוד לא שמעתי על שביתה בארץ-ישראל ובמדינת ישראל, המתחילה בהתפטרות של העובדים. אני לא ראיתי בוה שביתה. אני מוכרח לומר, שראיתי בוה נסיון של חבלה בצי הסוחר של מדינת ישראל, והנסיון היה בנוי לפי הכרתי על דבר אחד: על שיקול הדעת המוטעה, לשמחתי, שאין למצוא מומחים אחדים שייגעו את האניות.

כל עוד ישנה במדינה לשכת עבודה שהממשלה משתפת אתה פעולה בכול, הרי הכתובת האחת שהיתה לפני, הם האנשים האחראים לשלש עבודה זאת. שאלתי אותם, את באפשרותם לתת עובדים אחרים במקום אלה שהתפטרו. אחרי בדיקה היתה התשובה חיובית. שמחתי מאד לתשובה זו. אני חושב, שאין מקום לבוא בטענה אל משרד התחבורה או אל הממשלה, על שקיבלה ברצון את גיוסם של אלה הקרויים בשם "מתנדבים" לצי הסוחר שלנו במקום אלה

ואשר ללשכת העבודה, דיבר פה חבר הכנסת גוברין על כך, שהוא יילחם בחירוף נפש לסמכותה של הלשכה. לאנשים שאינם יודעים את הענין הזה לפרטיו אני רוצה להסביר. לפני שנה וחצי ישבנו במרכז הלשכות והחלטנו, שעניני הימאים שייכים ללשכת העבודה הכללית ולא למועצת פועלי חיפה. אמנם את ההחלטה הווי קיבלנו לאחר מלחמה לא קלה, כי מפלגת פועלי ארץ ישראל התנגדה לכך. שנה וחצי משלמת הלשכה הכללית משכורת לעובדי הלשכה העובד בימאות, למרות החלטת מרכז הלשכות. למה לא העברתם במשך הזמן הזה את ענין הימאים ללשכה? למה עד היום לא קיימתם דבר זה? הרי זה היה בידכם. המזכירות היתה בידכם, המנגנון בידכם, למה לא נחצלתם במשך שנה וחצי למלחמה למרות הלשכה? האם פלא הוא, שהימאים עם המזכירות החדשה שלהם מתוהוים לים עכשיו לומר: איננו דורשים דבר חדש, אנו דורשים סטאטוס קוו כפי שהיה במשך כל הזמן?

אך אין זה הכל. אני קובע במלוא האחריות, שגם בנקודה זו קיבלו הימאים את החלטת הוועד הפועל, שכל ענין משלוח פועלים חדשים ייעשה על ידי הלשכה.

אם כן, הם קיבלו את מרות הוועד הפועל באופן כללי, הם קיבלו את מרות הלשכה בענין משלוח פועלים, ומר כנים היו לקבל אפריורי את המרות גם בשאלות השביתות בחוק לארץ. למה עזב בכל זאת נציג הוועד הפועל את הכינוס? הסיבה היא אחת לפי דעתי: נבחרה מזכירות של ימאים שלא מחברי מפא"י, ואילו היה חבר הכנסת לבון אומר: כן, וזהו הסיבה ואנו מתגאים בכך, כי תחילה היתה המזכירות בידי מפלגת פועלי ארץ ישראל ואז היינו בטוחים שהדבר נמצא בידיים בטוחות; אך מכיון שאנשי מפלגת פועלי ארץ ישראל אינם נמצאים עכשיו במזכירות, אנו חוששים לענין הצי ונלחמים על כך — ודאי שהיינו מתנגדים לדבריו אלה, אך זה היה מובן לכל הפחות. אני תוור אפוא ואומר, שהסיבה לפריצת הסכסוך היתה העובדה של איבוד שלטון מפא"י במזכירות. כשנבחרה המזכירות החדשה, אותה אישרו מר נמיר הוועד הפועל של ההסתדרות, ואחר כך התברר, שישנה סכנה לשלשול מפלגת פועלי ארץ ישראל, עשה מישנה הכל לפיצוץ הכינוס וכדי שזה לא יבוא על פתרונו.

איני אופטימי כמו הוועד הפועל של ההסתדרות להאמין, שהסכסוך ייגמר כפי שהם חושבים. עד עכשיו התנהל הכל לטובת הוועד הפועל, אך הסכנה לצי הולכת וגדלה מיום ליום. לפי דעתי ישנה אפשרות אחת ויחידה לחסל את הסכנה: הכנסת תבחר ועדת חקירה פארלאמנטאריה, שתבדוק מי אשם בסכסוך ומה היא הסיבה ליחסים המורעלים בין "שוהם" ובין הימאים במשך השנתיים האחרונות. כי סכסוך זה אינו אלא תוצאה מכל היחסים הגרועים הללו. הוועדה הזאת תמצא מיד גם את הדרך להסדר הסכסוך ול"העמדת את העובדה בצי על כנה לתועלת המדינה.

היו"ר י. שפרינצק:

מכיון ששר-התחבורה צריך לנסוע בשליחות, אתן לו רשות הדיבור לפני גמר הדיון.

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, הגואם שקדמני, חבר הכנסת שוטסקי, נאם כמדומני את נאום הביפורים שלו, והראה בקיאות רבה בשאלות ארגון הפועלים וסי דור עניניהם, אך נדמה לי שלא בפרשה זו עלינו לעסוק. ברצוני לומר כמה מלים על דבר היקף הבעיה מבחינת המספרים של העובדים הנוגעים בדבר. פרוץ הסכסוך

סים הפנימיים של ההסתדרות, איזה שירים היה חבר הכנסת חזן שר לנו כאן על התפרצות זו של שר התחבורה לענייניה הפנימיים של ההסתדרות; איזה קריאות בנינים הייתי זוכה מחברי הכנסת ציולינג וארם, שאין לי הרשות להיכנס לעניינים פנימיים של ההסתדרות העובדים העצמי אית מדינה זו והקובעת בעצמה את דרכיה. איך היו אומרים: הנה אותו רודף פועלים, הוא מראה עכשיו בהתערבותו את כוחו לסתור ולחזור תחת הבנין המבוסס הזה של ההסתדרות. את זה הייתם אומרים.

ישראל ברייהודה (מפ"ם):
התערבת במטרה.

יעקב ריפתין (מפ"ם):
ומתערב כל הזמן.

שר התחבורה ד. צ. פנקס:

כל זמן שהייתי בטוח ויכולתי לבטוח בכך, שהאניות יפליגו, הצי לא ישותק ושנשלחו פועלים בדרך הסדירה על-ידי לשכת העבודה של ההסתדרות העובדים הכללית, לא הייתה לי כל סיבה לא להיות שמח להסדר זה.

ראש הממשלה ד. בןגוריון:

והי לשכת העבודה של כל פועלי ארץ ישראל, ולא רק של ההסתדרות העובדים.

שר התחבורה ד. צ. פנקס:

נכון, בכל אופן היא לשכת העבודה המוכרת במדינה. אומרים, שנשלחו שוטרים — ודאי שנשלחו שוטרים, כשקבוצת ימאים רוצה למנוע הפלגת אניה ישראלית בכוח, ולשתק את הצי, להרעיק את הארץ, לא להביא חמרים, לא להעלות עולים. שלושים בחור באניות, כשראו שההתפטרות אינה מצלצלת חזק די הצורך, הכריזו על שביתה — באיזו דרישה? מה דרשו? האם מותר להכריז שביתות לפני שמגישים דרישה?

ישראל ברייהודה (מפ"ם):
אילו שאלת אותם — היית יודע.

שר התחבורה ד. צ. פנקס:

אינני חייב לשאול אותם אם הם מכריזים שביתה בלי להגיש דרישות. רק ממה שפורסם שמעתי, שהם הכריזו שביתה סולידארית עם המתפטרים. ודרישתם היא לשבות עד שהמתפטרים יחזרו לעבודה. אני יודע זאת רק מן הפרטומים.

יעקב ריפתין (מפ"ם):

היית צריך לדבר אתם ולא רק לקרוא עתונים.

ישראל ברייהודה (מפ"ם):

תלוי גם בזה, איזה עתונים קראת.

יעקב ריפתין (מפ"ם):

אנו דואגים לכבודו של שר, שעליו לקבל אינפורמציה טובה.

שר התחבורה ד. צ. פנקס:

אני מודה לך על הדאגה.

ישראל ברייהודה (מפ"ם):

חוסר ידיעה זה של השר מראה על בורות בענין זה, שאיננה מתאימה לשר.

שהתפטרו. כל תביעה מהותית מטעם הימאים לא הופנתה אל משרד התחבורה ולא הובאה לתשומת לבנו. שאלתי את נותני העבודה, אם הוגשו להם איזה תביעות מקצועיות, וקיבלתי תשובה שלילית, ולא לנותן עבודה אחד פניתי בשאלה זו. שאלתי אותם, אם הם מוכנים להפעיל את אנשי תיהם על ידי ימאים אחרים — כי האניות אינן בבעלות המדינה, הן שייכות לחברות מסוימות. והם ענו, שאם המנגנון המתאים של משרד התחבורה יאשר את בקיאותם המקצועית של הימאים החדשים ואת הכשרתם, ואם יימצאו ימאים כאלה דו-צורך, מוכנים הם לקבל פועלים חדשים מאותה הסתדרות ששלחה להם את הפועלים המתפטרים. נדמה לי, שהבית כולו חייב להכיר טובה לאלה שבאו לעזרת צי הסוחר שלנו ולא נתנו לשתק. מעשר האניות הראשונות, שהפליגו בעזרת מתנדבים כביכול..

שושנה פרסיץ (הציונים הכלליים):
למה כביכול?

שר התחבורה ד. צ. פנקס:

מפני שאני חושב, שהם לא היו מתנדבים במובן המקובל של מלה זו. הם שמעו לקול מצפונם הלאומי ועשו את חובתם. לפי דעתי לא יכלו שלא לעשות את הדבר. משום זה אני אומר, שהם אינם מתנדבים במובן המקובל. איני מתאר לעצמי, שמי שבקי במקצוע הים ורואה בסכנה שהאניות תשותקנה וקוראים אותו לבוא לעזרת הצי, יכול להשאר בבית אם הוא יהודי לאומי. אך לא ניכנס לחיכוך הפילולוגי הזה, אולי טעייתי בביטוי זה, אינני עומד על כך. הכוונה היא לאלה שצויינו בסכסוך זה כ"מתנדבים".

ובכן, עשר האניות הראשונות שהפליגו אחרי פרוץ הסכסוך, היו עליהן 316 מתנדבים, 120 עובדים יהודים שהמשיכו את עבודתם, 145 עובדים זרים, ביחד 581 ימאים. ברצוני לציין כאן, שלא כל הימאים היו צריכים להיות בעלי-מקצוע. מתוך כ-1,100 עובדי הים ששרתו באגרות יות היו אולי לא יותר מכ-400 אנשי מקצוע ממש, השאר היו מלצרים, אנשים ממונים על החדרים, על הנקיון ועל המתנסים, ופועלים פשוטים. מתוך 400 מומחים אלה היה אחוז מסויים לא-ישראלים שנשארו באניות, ובמקום אלה שירדו והתפטרו, עלו אחרים שאינם נופלים מהם בבקיאותם המקצועית, ועל כך שמרנו כדי להבטיח את כסחון האניות בצאתן לדרך.

טוענים כלפינו, שהיינו צריכים להזמין את הימאים או להיענות לבקשתם ולשמע מה בפייהם. כבר אמרתי ואני חוזר ואומר: הם לא פנו מלכתחילה אל משרד התחבורה, הם הכריזו על התפטרותם ועל השבתת הצי בלי לנסות לבוא בדברים עם הממשלה. רק כעבור ימים אחדים קיבלתי מברק שבו ביקשה המזכירות פגישה. וכיוון שלא ראיתי מתפקידי להתערב בסכסוך, שצויין כאן כסכסוך פנימי בין ההסתדרות ובין חלק מחבריה, לא ראיתי לנכון להייענות לדרישה זו על זמן שאינם עובדים. הודעתי להם, שמוכן אני בכל על להפגש לשיחה עם אנשים המייצגים אותם בתנאי שהימאים מוסיפים לעשות את מלאכתם התקינה באניות. אך כל זמן שלא חזרו וכל זמן שהסכסוך הזה קיים בצורה זו, הרי אילו הייתי מתערב בסכסוך הפנימי הזה, ואילו אותם האנשים, שאתם אומרים שהם מייצגים בענין זה את האינטרסים של מפא"י ולא של ההסתדרות — ואני רחוק מלהיות אפטרופוס לכל העניינים האלה — אילו הייתי עושה צעד של התערבות ביח

זמן שאין הענינים מסודרים, כולנו יכולים להיות מרוצים, שהסתדרות העובדים מונעת התפרצויות פראיות, ואני אר- מר זאת כאיש שאיננו חבר של הסתדרות העובדים. ארגוני עובדים הם לא רק לטובת העובדים, הם גם לטובת נותן העבודה.

יוחנן בדר (תנועת החרות):
תלוי בכך, איזה ארגון עובדים.

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

חווים קולקטיביים, סידורים קולקטיביים, ולא הפרעות פתאומיות בלתי נראות כראש, חיים סדירים — כל אלה הם לטובת נותן העבודה כשם שלטובת העובד. לפי דעתי אין להצטער על כך, שהסתדרות ראתה את השירות הזה כחיוני, שאין לסבול בו את הצעדים שנעשו על ידי הימאים בניסיונם לחבל בשירות הזה.

אני מבקש מאת הבית, לקבל לתשומת-לבו את הדרך שהממשלה בחרה בה. (ק ר י א ה מ ס פ ס ל י ה צ י ר נ י מ ה כ ל ל י י מ : הממשלה לא בחרה בשום דרך) —

אני חושב, שהדרך היא של „הנותן בים דרך“; האג- יות מפליגות, השירות קיים, עולים באים, סחורות מובאות — זוהי הדרך, ואני מניח, שאם הימאים יידעו על עמדתו זאת של הבית, הם יחזרו בהם, ישוּבו אל עבודתם ויוסיפו להיות מועילים במשק המדינה. אינני רואה צורך בוועדה פארלאמנטארית לחקור את הענינים, בכל אופן לא את העני- נים הפנימיים בהסתדרות; אין אני חושב שאנו צריכים לדחות את הענינים על ידי ועדה פארלאמנטארית, כי זוהי לפי נסיוננו עבודה לשבועות רבים ואולי גם לחדשים, ואין אנו מבקשים לדחות את הענין לזמן ארוך.

נדמה לי, שהדלת פתוחה לימאים, והסולם עלול — או לרדת — אל האניות, עומד, יבואו אל אניותיהם ויעבדו, אנחנו בכל אופן נעשה כל מה שבאפשרותנו כדי להפעיל את האניות ולדאוג לשירות סדיר.

תופיק טובי (מק"י):

כנסת נכבדה, כאשר הנהגת הסוציאליזם-דמוקרטית הר- מנית מגיעה לשיא התנוונותה, לבגייה במעמד הפועלים (וזהי דרכה בכל ארץ, וכך גם בארצנו) הרי הופעתו של חבר-הכנסת לבון אינה מפתיעה; היא טיפוסית למנהי- גים כאלה אשר בגדו במעמד הפועלים, ואשר אם ימשיכו בהנהגתם, ימיטו עליו אסון. אבל מעמד הפועלים לא יתן להם להמשיך בהנהגתו.

בבה אידלסון (מפא"י):

מי שמדבר בשם מעמד הפועלים!

תופיק טובי (מק"י):

לא אתם. זה ברור עכשיו, זוהי דרככם אשר בחרתם בה, וכאשר אנשים מסוג זה עומדים מול תביעות ומל- חמה של מעמד הפועלים לשיפור תנאי עבודתו ולהעלות שכו העבודה, אז הם אומרים: זה מנוגד לאינטרסים הלי- אומיים של המדינה. וכאשר הם עומדים מול מאבק של האגודות המקצועיות לשמור על חופש הארגון והשביתה, הם אומרים: זוהי פגיעה בבטחון המדינה. וכאשר הפר- עלים נהנים מעזרה סולידארית בינלאומית ומאחדות מעמד הפועלים בעולם, אז הם אומרים: זוהי התערבות זרה, יד הקומאינפורם פועלת כאן. האם לא שלחה ההסתדרות עידוד וסולידאריות לפועלי ספרד השובתים? ופראנקו אז צעק: התערבות זרה! זוהי השפה ששמענו כאן מפי הנ-

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

היתה הצדקה מלאה להפעיל את כוח המשטרה נגד אנשים שרצו באופן בלתי אזרחי ביותר לשתק את הצי.

יעקב ריפתין (מפ"ם):

במקום לדבר אתם, דיברת עם שר המשטרה, והרי אמרת שאינן מתערב בסכסוך.

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

אמר חבר הכנסת חזן, שזוהי מלחמה על חופש ארגונם של העובדים ועל תנאי עבודתם, ולא מל- חמה פוליטית. אני שואל את חבר הכנסת חזן: האם הוא מוכן לסמור לממשלה את ניהול המלחמה הזאת? אם יכריז על כך, ייתכן שהממשלה תדון בדבר, אבל עד עכשיו לא היה מקום להנחה שהחבר חזן מוכן לכך.

חבר הכנסת שוסטק הרבה באותות ובמופתים והראה בקיאות בכל הפרשה הזאת והיחסים בין ההסתדרות ובין חבריה הימאים. ייתכן שצדק וייתכן שלא צדק. אני אינני מוכן לקבוע ברגע זה מדה בענין זה. אני רוצה לשאול את חבר הכנסת שוסטק: אם כל מה שהוא אומר זה נכון, האם היה מצדיק את השבחת האניות?

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

לא הצדקתי זאת.

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

שאלתי היתה רטורית, כדי לקבל את הסכמתך. גם אתה אומר, שאילו היה הכל אמת — גם אז היה אסור לך- בוצת פועלים לנסות להשבית את האניות ולחבל בצי. בזה אתה עוור לעמדה שהממשלה קבעה, שאסור היה לנו לעשות דבר המונע את הפעלת האניות, שחובה היתה עלינו לדאוג להפעלת האניות.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

למה לא תחזירו אותם לעבודה?

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

מה שנוגע להערותו של חבר הכנסת אריאב, אני חושב שהוא אמר דבר שבמידה מסוימת יש לשקול אותו, ואולי לא רק במקצוע זה. הוא מדבר על חוסר תקנות לגבי שר- רות זה של ימאים על אניות שלנו והפלטתן לחוץ-לארץ. הפרשה אינה קלה. אינני יודע מה קיים בנידון זה בארצות אחרות, המנסות בהרבה וותיקות בהרבה בימאות. ייתכן שהממשלה צריכה לבדוק את הפרשה, הרי הכל חדש אצלנו, וגם הצי חדש. ייתכן שבטחון התנועה של האניות, הבטחת הפלטתן ושירותן הסדיר ידרוש זאת, ובוודאי יבוא אז חוק מתאים בפני הכנסת, אך כל זמן שאין דבר כזה, גם חבר הכנסת אריאב לא יסכים לכך, שאותם החלוצים, אותם הפיונירים, אותם ילדי-השעשועים של כולנו ושל חבר הכנסת רוקח במיוחד, מותר להם לנסות לחבל בצי ולהפסיק את השירות.

אני מבקש מאת הבית להיות מאוחד בגיני המעשה הזה, שנעשה על ידי ימאים מחוסרי אחריות. יש לקרוא אותם לסדר. יש להצטער על כך, שירדו מן הדרך הנכונה ויש לדרוש שיחזרו בהם מן הדרך הנלווה הזאת של נסיון לקפח את גורלה של המדינה; גם אילו צדקו בטע- נותיהם — לא ייעשה כן. אני חושב, שחבר הכנסת לבון הדגיש בצדק שישנם שירותים שבהם אין חופש השביתה יכול להיות נותן לכל קבוצת פועלים בכל תנאי שהוא. ייתכן שפעם תבוא המדינה ותסדיר את הענינים, אך כל

התנאים של הפועלים; ולהיפך, אתם מורידים אותה; ואם תם רוצים לשבור את האגודות המקצועיות בארץ, כל זאת אתם עושים כתוצאה מתמיכתכם בהכנת מלחמה ומדאגתכם לספק את תקציבי המלחמה הגדולים. לכן אתם נהפכים לשוברי שבתות ומתקיפים את חופש הארגון המקצועי.

אבל המוני העם רצונם עומד בניגוד לתכניתכם למלחמה ולהגררותכם אחרי מדיניותם של האימפריאליסטים האמריקאים שאינם משלימים עם איגודים מקצועיים חפים שים ועם שיפור תנאי החיים של מעמד הפועלים. אנו נלחמים נגד מדיניות זו, מפני שאנו רוצים בחיי שלום ובחיים משופרים להמוני העם, מפני שאנו רוצים שארצנו תיהפך לבסיס מלחמה, והאגודות המקצועיות לקורפוראציות בידי אויבי מעמד הפועלים.

ראובן שרי (מפא"י):

בשביל זה אתם עומדים מאחורי השביתה ובשביל זה ארגנתם אותה יחד עם מפ"ם. זוהי הסיבה אמיתית.

בבה אידלסון (מפא"י):

הוא היה בברלין —

תופיק טובי (מק"י):

אתם הולכים בדרך של הכנה למלחמה, ומשום כך בכל הפעולות האלה כוונתכם לשבור כל התנגדות לסיפוח הארץ לגוש המזרח-תיכוני, שמקימים אותו האימפריאליסטים האמריקאים. אתם לא רוצים שבצי המסחרי ובכל מקום עבודה אחר יהיה איגוד מקצועי שלא ישלים עם מדיניותכם זו. אתם רוצים בארגונים צהובים שבעזרתם תוכלו לחפות על מדיניותכם זו של הכשרת המלחמה.

לכן אתם נתקלים בהתנגדות מרה מצד מעמד הפועלים, ואתם מנסים להיעזר במשטרה ובצבא. אני אומר לכם שדרך זו לא תצליח לשבור את ההתנגדות למדיניות הכשרת המלחמה, עם כל השימוש במשטרה ובצבא. דרככם זו, אם לא יישם להו מעמד הפועלים קץ, תביא לא רק לחיסול חופש הארגון המקצועי, אלא גם לאבדן גמור של העצמאות ולכיבוש זר.

שרי-העבודה ג. מאירסון:

מה חלקכם במעמד הפועלים?

תופיק טובי (מק"י):

חלקנו הולך וגדל ולנו העתיד במעמד הפועלים, ולא לכם. אתנו ובהנהגתנו ילך מעמד הפועלים לשינוי פני המשטר המזרחי שלכם.

הצעתנו היא, שהמשלה והמשטרה לא יתערבו בשביתה זו, ויפסיקו את ההתערבות הזאת של משלוח משטרה וצבא נגד פועלים שובתים. או יוכל סכסוך זה עם נותני העבודה להיגמר ויבוא ליד פתרון לטובת הימאים.

אידוב כהן (המפלגה הפרוגרסיבית):

כנסת נכבדה. מאז קום המדינה זהו, לדעתי, המאורע הפנימי החמור ביותר, בהשוואה לכל מאורע פנימי אחר. מאז קום המדינה, עד כמה שאני זוכר, חוסל הוועד הלאומי, בטקס, והוקמה המשלה; והמשלה הזאת עומדת לפני מעשה חמור זה של ציטוטן משותק, וכולנו מצפים באמת, "ברגעים הראשונים", כפי שאמר שר-התחבורה, לתגובת המשלה, להתערבותה. אבל המשלה אומרת — אינני זוכר אם מיד או יום יומיים לאחר מכן — אי-

הגת מפא"י, לשון שבה משתמשת ההנהגה הבודדת של מעמד הפועלים בכל הארצות. שפה זו לא תפחיד את מעמד הפועלים ואף לא את הימאים בארץ, הנאבקים על זכויותיהם לתנאי-עבודה טובים יותר.

קשה מאד לתאר לנו, ואני בטוח שקשה לכל אלה הנמצאים בהסתדרות להאמין שהדברים אשר שמענו מחבר-הכנסת לבון יצאו מפי מי שקורא לעצמו מנהיג בהסתדרות פועלים. דברים אלה אינם נבדלים מן הדברים שענו מספלי הציונים הכלליים על הגבלת חופש השביתה ועל הגבלת חופש הפועלים במלחמה על זכויותיהם ולמען העלאת רמת החיים. אתם לא תפחידו את הימאים ואת כל הציבור התומך בהם — ומעמד הפועלים בארץ כולו תומך במאבקם — בדיבוריכם על שביתה פוליטית, על חבלה, על קשרים עם זרים. דברים דמאוגיים אלה לא ירתיעו אותם מלהמשיך במאבקם הצודק.

מאבק זה של הימאים איננו סכסוך פנימי בהסתדרות, כפי שאתם רוצים לתארו. זוהי מלחמה על זכותם של הימאים לחופש הארגון, חופש השביתה וזכותם לעבודה מאורגנת שיאפשרו להם לשמור על תנאי חייהם וללחום לתנאי חיים יותר טובים. זוהי האמת שאותה אתם רוצים להעלים מעיני הפועלים בארץ!

החשיבות שבפרשת הימאים היא בכך שזוהי הגילוייה מור ביותר עד כה של מדיניות המשלה להורדת רמת-החיים, מדיניות של דיכוי מעמד הפועלים והמוני העם וריסוס החירות הדמוקרטיות, הרוצה למנוע מהעם וממערב הפועלים את האפשרות לעמוד על זכויותיהם. פרשה זו היא ביטוי חמור למדיניות האנטי-עממית של המשלה, אשר מעמד הפועלים איננו יכול לקבל אותה. אין זאת הפעם הראשונה שהמשטרה והצבא מתערבים לשבירת שביתות. היתה התערבות כזאת לשביתה שביתה נהגי קטרים ופועלים אחרים. חומרתה של שביתה הימאים היא לא רק בגלל התנהגות זו של המשלה לגבי שביתות פועלים, אלא גם משום שיש כאן נסיון מדאיג להסיל את חופש הארגון המקצועי בארץ. אנחנו מודועים ממעשים אלה. מעמד הפועלים כולו, הדואג לחופש ארגונו ולחופש השביתה, רואה בדיון הזה בכנסת בירור חמור נגד המשלה ונגד הנהגת מפא"י, על פעולתם האויבת, המשטרה תית והצבאית, נגד זכויות מעמד הפועלים בארץ. שיתוף הפעולה בין המשלה והנהגת מפא"י מכוון לשבור את הארגונים המקצועיים בארץ. הוא מכוון לא לתת לפועלים להתארגן באגודות מקצועיות שלא ישלימו עם מדיניותם. לכן אתם, מנהיגי מפא"י, עושים את הקנוניה הזאת עם המשלה כדי לשבור ארגונים אלה. מעשים אלה מכוונים גם נגד ההסתדרות עצמה, ההסתדרות הפועלים שאתם נמציים בה עשוי צרובה, אבל אתם פוחדים מהכרת מעמד הפועלים המביאה אותם לצורך להתנגד למדיניותכם. מתוך שמירה על זכויות מעמד הפועלים לארגון מקצועי חופשי, מתוך שמירה על זכויות הפועלים לשבות בארץ נגד מדיניותכם להורות רמת-החיים, אנו רואים את הצדק בשביתה הימאים ומתנגדים לדרך שאתם הולכים בה, דרך שנתביא את הארץ במשטר פאשיסטי שידכא את כל זכויות מעמד הפועלים.

אבל יחס ועמדה אלה של המשלה לגבי שביתה הימאים יש להם רקע פוליטי חמור ומדאיג. הם תוצאה טבעית של מדיניות של המשלה.

אתם מתנגדים לכל נסיון להעלאת השכר ומנהלים מדיניות להקפאתו. אתם מתנגדים לכל נסיון לשפר את

ברצוני לנסות ולברר, מאילו טעמים באה מדיניות זו של איהתערבות מצד הממשלה? נדמה לי, שהיא באה משני טעמים: טעם אחד, אידיאלוגי, הוא טעם מיושן וליבראליסטי מן המאה הי"ט: חופש היוזמה הפרטית בש" ביתוח בכל זמן, בכל מקום ובכל הנסיבות... טעם שני, — והוא פסיכולוגי, עמוק, — זו רוח התקיפות והנטיה לקי ציגות השוררת ומשתלשלת במדינה בכל תחומי החיים.

אני מצטער שראש-הממשלה איננו פה. אני בא לת בוע ממנו עלבונה של סיסמה שהוא זרק לחלל עולמנו בוועידת בעלי-התעשייה לפני שלושת רבעי שנה. הוא אמר "שוויה תקופה של פשרות", אם כן, פשרה, ולא חיתוך הקשרים ה"גורדיים" — רק בחרב חדה, בקיצוניות. אמנם, ישנה טענה שמסוכן ליצור תקדים של ויתורים ופשי רה לגבי מעשה כזה. אבל אני אומר, אם יש סכנה בפשרה, בקיצוניות הסכנה גדולה יותר, ואז אולי כדאי יותר להסן הכן בפשרה, לפני שמסתכנים בקיצוניות. אבל — במקום זה, רק תקיפות וקיצוניות. אנו בונים את המדינה הזאת באמת-הבנין של בית-שמאי; רוח בית-הלל נסתלקה מתו כנו. כמוכן, ישנם קשיים גדולים במדינה. למשל: יש קושי לחיות יחד בקואליציה. מה עושים? — מפורזים את הקר בקיבוץ? — מפורזים את הקיבוץ ומקימים חדש. יש קושי עם אגודת הימאים? — מפורזים ומקימים חדש.

יש צורך תמיד בנסיון של פשרה, ברוח טובה, כדי למנוע התפתחות-דברים קיצוניים במדינה. ומה פלא, אם על רקע פסיכולוגי קיצוני נוצר קו נוח כל-כך לפעילות החי ברים האלה מספסלי מפ"ם ומק"י, שביקשו עד כה לתמוך בדברי.

שכן, במקום תבונת הפשרה של הממשלה, באה תבונת המפלגה האומרת שיש לקפוץ לתוך כל יורה רוחות. הרי הימאים היו תמיד, גם בגרמניה וגם ברוסיה, שפני-הנסיון של המהפכה הסוציאליית.

דעתו של חבר-הכנסת תופיק טובי היא, כמוכן, שזהו סכסוך עבודה רגיל. כזה הוא דרך המחשבה של עולם המהפכה: על סכסוך רגיל של חילוקי-דעות בין ראש-הממשלה לבין סגנו, בציכיה למשל, אומר חבר-הכנסת תופיק טובי, שוויה חבלה במדינה; ואילו חבלה כלכלית במדינה, בישראל, קרויה בפיו: סכסוך-עבודה רגיל.

בשלב מאוחר זה של התפתחות הענינים, חובה על הממשלה להביא חוק איסור שביתות בצי, ואולי בכל שירות ממלכתי חיצוני אחר. אם לא תביא הממשלה — ננסה אנחנו להביאו. אמנם ישענו בוודאי, שאין זו "שביתה", כי הועד הפועל לא אישר אותה. אולם, אילו היה למשל למפ"ם רוב בוועד הפועל, והשביתה היתה פורצת על רקע של סכסוך כלכלי בצי, — כלום היתה זו שביתה רצויה ומותרת? אבל היא היתה, במקרה זה, בכל זאת שביתה כשרה, אף על פי שגם אז היתה זו חבלה כלכלית במדינה. קראתי ושמעתי נימוקים אידיאלוגיים מרובים בעד איסור שביתות בכלל, או באופן חלקי, בעד הסדרתן או מניעתן של שביי תות. אבל נדמה לי, שמעולם לא פגעו כה מעטים, פגיעות כה רבות, בזמן כה קצר, ביסוד היסודות של חופש היוזמה בשביתות. הם שכנעו יותר מכל מאמר, יותר מכל נאום אידיאלוגי, יותר מכל נימוק, עד מאור להפקיד את הענין הזה ליוזמה החפשית, אפילו של הפועלים, אפילו של מוסדותיהם הנבחרים. המדינה צריכה להסדיר את הענינים.

התערבות". מר פנסק, שרה-התחבורה, שומע, רואה את המת רחש ואומר: "אטו ניה מוי צימורדן" — זה לא עניני... כל עוד, אמר, לא חזרו לעבודה אינני רוצה להתערב, אינני יכול להתערב. אם כך, עולה על הדעת? שמה צודקים באמת הבחורים האלה האומרים שוויה "שביתה"? כי עד כמה שידוע לי, הממשלה גורסת מדיניות של איהתערבות רק לגבי סכסוכי עבודה — ואז זה בסדר. אבל נהג קם ראש-הממשלה ואמר פה, לפני ימים מספר, שוויה "חבלה חמורה במדינה". אם כן אני שואל: איזה מין ממשלה יש לנו, שמול "חבלה חמורה במדינה" היא גורסת "אי התערבות" — אי התערבות של תיווך, של נסיון למצוא מר צא? מדוע לא נודרה הממשלה להופיע כמתוכנת, כמחפשת מוצא של פשרה, בטרם נאלצה להתערב כבעלת-זרוע?

חברה-הכנסת יעקב חזן גינה פה את גיוס המלחים. אני חושב שגיוס זה מוצדק היה, באשר אותם ימאים שוחררו מגיוס על מנת לשרת שירות חיוני, ולא על-מנת להתפטר הימנו; אבל האם רק בצורת שרה-בחטון יכולה הממשלה הזאת להופיע בקונפליקט זה? ושרת-העבודה אין לה מה לומר בענין שכזה? ומכשירי התיווך של משרד-העבודה, לא יאה להם להתעניין? ושרת-התחבורה, הממונה על מהלך תקין בתחבורה? נדמה לי, שלפני שהמאורעות פשטו בכיוון מסויים ניתנו — לפחות בשתי הזדמנויות של המהלך האומלל הזה — אפשרויות ריאליות לשנות אותו: פעם אחת, כאשר ההסתדרות הכריזה על "גיתוק הקשרים"; נ"י תוק הקשרים הוכרו בצורה פזוזה מדי... ופעם שניה, כאשר הוכרו על הקמת איגוד-ימאים חדש. כיון שלפני זה חייבת היתה הממשלה — ואני צריך לחפש — להרוחות בפומבי נסיון אחרון למצוא בכל זאת מוצא אחר. הרוחות בהסתדרות היו נסערים מדי, ובצדק: זו היתה מהלומה כבדה מכל הבחינות. אבל הן ייתכן, שבממשלה היו הרוחות נסערים פחות, והיא חייבת היתה להזמין את מוכרי ההס תדרות, מצד זה, ומשלחת של כינוס הימאים, מצד זה, כדי לנסות ביחד להחזירם מדרכם המסוכנת. נדמה לי שאילו היה נמצא כאן צד שלישי איזה שהוא ובפרט צד שלישי חשוב כמו הממשלה, היינו יכולים אולי למנוע את התהליך האומלל, האומלל מאד, שעדיין לא נגמר. מנסיון זה לא היינו פטורים בשום פנים.

יונה כסה (מפא"י):

בשעה שהאניות עומדות?

אידיוב כהן (המפלגה הפרוגרסיבית):

לא, לא צריך להכות בהפלגת האניות; אבל בינתיים לא צריך להגיד: הממשלה אינה מתערבת בסכסוך כזה.

שרת-התחבורה מצא כאן נימוקים פורמאליים: כל זמן שהימאים אינם בעבודה — אמר — אין לו מה לדון אתם. אבל עצם היותם מחוץ לעבודה, אטו מילתא ווטרתא היא? זהו דבר קטן כל-כך, שבגללו לא כדאי לו לשרת התחבורה להתחבר אל המטפלים ולברר את הענין?

גם אני שמח על שמחת הישגו של מר פנסק למצוא ימאים חדשים בעזרת לשכת העבודה; אף-על-פיכך הייתי מבקר אותו ביתר שמה על הישג גדול יותר: למצוא את כתובת כינוס הימאים, אם גם לא של המזכירות, בשעה שאפשר היה עוד ליטול את העוקץ מן הענין. אני חושב, שבמאמץ מסויים אפשר היה להשיג משלחת של כינוס הימאים ולדבר אתה. אולם הממשלה החליטה אחת: אי התערבות. זוהי המדיניות הרשמית לגבי עניני עבודה.

ישיבה כ"ט, י"א כסלו תשי"ב (10 דצמבר 1951)
 — התפטרות הימאים בצ"י המסחרי (א. כהן, שפרינצק) —

באמצעות משטרה, אלא גם לחקור, אולי דרך צינורות
 משרד-העבודה, את רקע התלונות שהיו לימאים קודם לכן
 ושהכשירו את הלבבות ואת הרוח למעשה מרדני זה.
 (ב) היא חייבת להביא חוק לאיסור שביתות במפעלים
 חיוניים. מכל מקום, מה שהממשלה לא עשתה עד כה —
 היתה גם כן תגובה, תגובה חמורה ומסוכנת על מעשה
 חמור ומסוכן במדינה.

היו"ר י. שפרינצק:
 הדיון בסעיף זה יימשך מחר בשעה 4 אחרי-הצהרים.

אין לי זמן להיכנס ל"רקע" המעשה הזה. אעיר רק
 הערה קצרה בנוגע ל"שהם": כולנו רוצים בהצלחתה של
 כל יזמה יוצרת ובונה בהסתדרות. אבל אם לא יתרונות
 של יחסי-עבודה טובים ומסודרים יותר של רוח פשרה, של
 יחסי חברות בין המנגנון של המוסד לבין הפועלים; אם לא
 היתרון של שלום-בית יציב יותר וממושך יותר, אם כל
 זה איננו — מהו השובר המיוחד של היזמה הכלכלית
 ההסתדרותית?

ומסקנתנו היא: (א) הממשלה צריכה עדיין להתערב
 בסכסוך, כדי להחיש את סיומו. היא צריכה להתערב לא רק

הישיבה ננעלה בשעה 21.55.